משנה · אחרונים · הגר״א · סדר טהרות

אליהו רבא על משנה טהרות

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אליהו רבא על משנה טהרות

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אליהו-רבא-על-משנה-טהרות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ט 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ז 8
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ו 9
משנה ז 9
משנה ח 9
פרק ד 9
משנה א 9
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ה 10
משנה ח 10
משנה ט 11
משנה י 11
משנה יא 11
פרק ה 12
משנה א 12
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ז 12
משנה ח 12
משנה ט 13
פרק ו 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13
משנה ח 13
משנה ט 14
משנה י 14
פרק ז 14
משנה א 14
משנה ב 14
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ח 15
משנה ט 15
פרק ח 15
משנה ז 15
משנה ח 16
משנה ט 17
פרק ט 17
משנה ב 17
משנה ד 17
משנה ו 17

משנה ז 18
משנה ח 18
משנה ט 18
פרק י 18
משנה א 18
משנה ב 19
משנה ד 19
משנה ה 19
משנה ו 19
משנה ז 19
משנה ח 20

פרק א

משנה א

ושורפין עליה את התרומה. אם האדם האוכלה נגע בתרומה שורפין את התרומה. וכן אם היא עצמה נגעה בתרומה שורפין את התרומה:

משנה ב

הכנפים והנוצה מיטמאות. כנפים הן הנוצות הגדולות והנוצות הן הקטנות הדבוקים לגוף ומיד כשנעשה נבלה מיטמאות הכנפים והנוצה מדין יד:

ומטמאות. אחרים כדין יד שמוציא טומאה לטמא אחרים:

ולא מצטרפות. דקי"ל יש שומר לטומאה קלה ואין שומר לטומאה חמורה אלא הוא כיד כדאמרינן בחולין. והכא אפילו לטומאה קלה אין מצטרפות. דכל עצמה של טומאה קלה שמטמאה אינו אלא משום שסופו לטמא טומאה חמורה הלכך אין שומר לה אלא הוא כיד וכל שהוא יד מיטמא ומטמא ולא מצטרף כדתנן בעוקצין. אבל בעוף טמא דסיפא וכן בשאר עוף טהור מצטרפת לטומאת אוכלין דהוה טומאה קלה ולטומאה קלה יש שומר ושומר מצטרף כדתנן בעוקצין:

רבי ישמעאל אומר הנוצה מצטרפת. מפני שנאכלת עמה:

החרטום. היא הקרום שתחת העצם והצפרנים המובלעין בבשר מצטרפים שנאכלין עמה והוה אוכל:

משנה ג

צריכה מחשבה. אפילו בשווקים שאינו מיוחד לאכילה כלל:

ואין בה כזית בבית הבליעה. דס"ד הא דצריכה כחצי פרס לפסול את הגויה בשכבר נאכל והיא בגויה אבל אם עודה בבית הבליעה אפילו כזית מטמא קמ"ל:

אבל שורפין עליה את התרומה. אם אכל כחצי פרס ונגע בתרומה:

משנה ד

והרוטב. לא רוטב לבד אלא שנקלף בה מן הבשר קצת:

משנה ה

נפלו שניהן כאחד. ואפילו לא נפלו במקום אחד אלא זה מצד זה וזה מצד אחר מצטרפין כרבנן דפליגי עליה דרבי דוסא באהלות (פ"ג) בכל הטומאו' שנחלקו דמצטרפין:

משנה ט

ככרות הקדש כו'. נטמאת אחת מהן בשרץ כו' בתרומה כו'. כדתנן (פ"ב ו') השני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל לאוכלי תרומה השלישי שבתרומה מטמא משקה קודש ופוסל לאוכלי קודש. שכל הפוסל את התרומה כגון שני מטמא משקה חולין ותרומה להיות תחלה וכל הפוסל את הקדש כגון שלישי שעושה רביעי בקודש מטמא משקה קדש להיות תחלה אבל שלישי בתרומה אינו מטמא משקה תרומה משום שאינו פוסל את התרומה דאין שלישי עושה רביעי בתרומה והכא נטמאת אחת מהן בשרץ דתנן לאו דוקא שרץ אלא אפילו נטמאת אחת מהן בידים נמי כולן טמאות דהראשונה נעשה שלישי מחמת ידים ומטמאה המשקין שבתוכה להיות תחלה שכל הפוסל בקודש מטמא משקה קודש להיות תחלה וחזרו המשקין ומטמאין את הככר להיות שני ומטמא הככר השנייה להיות שלישי וחזרו הככר השניה ומטמא המשקין שבתוכ' להיו' תחל' והמשקין מטמאין אותה להיות שני והיא מטמאה את הככר השלישית להיות שלישי וחזרה השלישית ומטמאה להמשקין שבתוכה להיות תחלה והמשקין מטמאין אותה להיות שני וכן עד אלף ככרות כולן טמאות. ושרץ דקתני משום תרומה דאפילו נטמאת אחת מהן בשרץ מטמא שנים ופוסל אחד. דהראשונה נעשית ראשון מחמת שרץ וכן המשקין שבתוכה ראשון ומטמאה את הככר השנית להיות שני וחזרה השנייה ומטמא המשקין שבתוכה להיות תחלה והככר שני כמות שהיתה ופוסלת את הככר השלישי להיות שלישי ושוב אינה מטמאת את המשקין שבתוכה דשלישי אינו פוסל את התרומה ואינו מטמא משקה תרומה (והכי תניא בתוספתא ככרות הקדש בתוך גומותיהם מים המוקדשין נטמאת אחת מהן בשרץ כולן טמאות בתרומה מטמא שנים ופוסל אחד בחולין מטמא אחד ופוסל אחד אין לך משקה הנוגע בשלישי טמא אלא קדש בלבד. כלומר והיינו טעמא דכולהו וכדאמרן):

אם יש ביניהם משקה טופח כו'. שהככר הראשונה שנגעה בשרץ נעשה ראשון ומטמא את המשקה טופח שביניהם להיות תחלה והמשקים מטמאים את הככר השני להיות שני והשני מטמא את המשקה טופח שביניהם להיות תחלה והמשקה עושה את הככר השלישית שני והשלישית עושה את המשקה טופח תחלה וכן עד כולן:

פרק ב

משנה א

חוץ לקדרה במקום הנגוב, כצ"ל:

אם יש בו כביצה הכל טמא אין בו הוא טמא והכל טהור כצ"ל. ומהכא שמעינן אוכלי' ליטמא עצמן ומשקים לטמא אחרים בכל שהוא. ואוכלים לטמא אחרים. הוא דצריך כביצה:

משנה ב

רבי אליעזר אומר כו'. תניא בתוספתא א"ל רבי יהושע לר"א היכן מצינו טומאה בתורה שהיא עושה טומאה אחרת כיוצא בה שאתה אומר ראשון עושה ראשון א"ל אף אתה אומר שני עושה שני א"ל מצינו שהשני מטמא את המשקה לעשות תחלה והמשקין מטמא את האוכלין לעשות שני אבל לא מצינו ראשון שהוא עושה ראשון בכל מקום: **בחולין שנעשו לטהרת תרומה**. וטהרתה טומאה היא אצל הקודש והוי השלישי כראשון וכדתנן לקמן (ו'). ובתרומה ממש לא קתני דבהיתר קמיירי אבל תרומה טמאה דאיסור הוא לא קמיירי. ובחולין גרידא לא קתני דשלישי שלו הוי ראשון לקדש והאוכלה שני. משום דחולין גרידא נאכל בנזיד הדמע כדקתני בסמוך ואנן תנן ולא שני לתרומה דאם נגע בה לא פסלה ודייקינן בגמרא הא שלישי לתרומה מיהא הוי למיפסל גופו מלאכול בתרומה ובחולין גרידא אפילו שלישי לתרומה לא הוי דהא שלישי דחולין גופא נאכל בנזיד הדמע ולא מיבעיא האוכל שלישי לחולין דלא פסול גופו לתרומה. ובחולין שנעשו על טהרת קדש לא קתני דאוכל שלישי שלו לא הוי שני לקדש אלא רביעי לקדש. וכי תימא אוכל שלישי בחולין שנעשה על טהרת הקדש נמי ליהוי שני לקדש מידי דהוה אאוכל שני דנעשה שני לתרומה לרבי יהושע משום דמצינו שני עושה שני על ידי משקין כדקתני בתוספתא הכי נמי מצינו שלישי לקודש עושה שני לקודש על ידי משקין דכל הפוסל את הקדש מטמא משקה קדש להיות תחלה והמשקין מטמאין את אוכלי קדש להיות שני. תירץ רבי יהושע כמאן דאמר חולין שנעשו ע"ג קדש הרי אלו כחולין כדתנן לקמן בשלהי פירקין. ולא מטמא משקה קדש להיות תחלה:

משנה ג

הראשון שבחולין טמא ומטמא. האי מטמא היינו פוסל שהוא עצמו טמא ופוסל שני בחולין:

השני פסול גרסינן:

ולא מטמא. דאין שני עושה שלישי בחולין:

והשלישי נאכל בנזיד הדמע. אם נתערב שלישי של חולין בתרומה נאכל שאין שלישי בחולין אפילו לגבי תרומה. ואע"ג דבגדי אוכלי חולין מדרס לתרומה בגדו הוא דהוי מדרס אבל האוכלין של חולין אינן טמאין לתרומה:

משנה ד

ומטמאים. היינו פוסלים שהראשון מטמא והשני פוסל:

השלישי פסול. גרסינן:

והרביעי נאכל בנזיד הקדש. בתרומה שנעשו על טהרת הקדש כדמפרש לקמן (ו) אבל נעשו על טהרת תרומה מטמאין את הקדש:

משנה ה

הרביעי פסול גרסינן:

והחמישי נאכל בנזיד הקדש. משנה שאינה צריכה היא דחמישי עצמה קדש היא אלא איידי דקתני ברישא בחולין ותרומה קתני נמי הכא:

משנה ז

רבי אליעזר פליג בתרתי. חדא דס"ל אפילו חולין טהורין הן כקדש ולא מיבעיא תרומה ולית ליה דטהרת תרומה ולא מיבעיא טהרת חולין טומאה היא אצל הקודש. ועוד דס"ל שלישי בחולין לפסול קודש. ואע"ג דטהרתה כטהרת הקדש מ"מ פוסל קודש אלמא איכא שלישי בחולין ורבי יהושע סבר שלישי בחולין נאכל בנזיד הדמע דליכא שלישי בחולין כלל אלא לקודש הוא דטמא משום דכל טהרתו טומאה היא אצל הקודש והוי כאילו נגע בשרץ:

פרק ג

משנה א

קרשו הרי אלו שניים. ואפילו כביצה מכוון דראשון ראשון שנקרש נוגע באותה טפה שלא נקרש ואוכלין ליטמא עצמן מיטמאין בכל שהן. ומשקין אף לטמא אחרים בכ"ש וטפה אחרונה שנקרשה באחרונה טמאה משום חבור דהוי גוש אחד כדתנן גבי מקרצות נושכות זו בזו בשלהי פ"ק (ז' ח'):

חזרו ונמחו כביצה מכוון טהור. דפרחה טומאה מיניה דיצא מהן תורת אוכל ואין למשקה זה מי שיטמאנו דמכי יצתה טפה ראשונה ליכא כביצה ואוכלין לטמא אחרים צריך כביצה:

משנה ב

השמן תחלה לעולם. ואפילו נקרש עדיין בלחותו הוא עומד וכן אם חזר ונמוח הרי הוא תחלה כאילו לא נקרש וכן פי' הרמב"ם:

אם היו פרודין כו'. שכל טפה וטפה שיצתה מכל פרוד ופרוד נשרף ונבלע בתנור ולא נתחברו המשקין וכל טפה נגע בפרוד פחות מכביצה. אבל אם לא היה נבלע כל טפה בתנור ונתכנסו ונתחברו המשקין כאחד מיטמאין המשקין מהפרודין שיש בהן ביחד כביצה והמשקין כולן אחד הן ונגעו באוכלין כביצה:

משנה ג

זב שחלב כו' שכיון שיצאה טפה הראשונה. טפה ראשונה לאו דוקא דכל טפה וטפה נטמאת במשא כטפה הראשונה אלא איידי דאינך נקטיה:

משנה ו

וכל הפקח. לאתויי סימא ואע"ג דלא ידע ספיקו טמא דהא יש בו דעת לישאל. וכדתניא בתוספתא הסומא והישן והמהלך בלילה ספיקן טמא מפני שיש בהן דעת לישאל:
וכל שאין בו דעת לישאל. כגון חמור וכלים וכדקתני סיפא וכן חמור בין הקברות כו':

משנה ז

וכן חמור בין הקברות. כדתניא בתוספתא חמור שהיה עומד במקום טהרה ואפשר לו לעבור במקום הטומאה כלים שע"ג טהורין:

משנה ח

כדי שיתנגב. מעצמו:
שהוא פקח. תניא בתוספתא רבי אלעיא אמר משום ראב"י בכלב הרי זה טהור שהוא אומר בכל שעה משקין מצויין ואין בכל שעה אוכלין מצויין:

פרק ד

משנה א

מפתח בין הככרות ככר בין המפתחות גרסינן ברישא מפתח ולא גרסינן לבין בלמ"ד. דס"ל בין טומאה בין טהרה הנזרקת ספיקו טהור כדתניא בתוספתא כל הנתלין וכל הנגררין ספיקן טמא מפני שהן כמונחין וכל הנזרקין ספיקן טהור. והא דקתני הזורק טומאה אפילו זורק טהרה אלא איידי דפתח במפתח בין הככרות דהוא זריקה דטומאה נקט הזורק טומא':
רי"א כו'. ס"ל לא בעינן קביעת מקום אלא לטומאה אבל טהרה אפילו נזרקת טמא. אבל משום דעת לישאל בין לת"ק בין לר"י הואיל ונזרקה ע"י אדם הוה ספק טומאה הבאה בידי אדם שיש בו דעת לישאל:

משנה ב

ספיקו טהור. מפני שני דברים שאין לטומאה מקום ואין בו דעת לישאל:

משנה ג

ספיקן טהור. ואע"פ שיש בהן דעת לישאל הואיל ואין לטומאה מקום:
היו מנקרים כו' ספיקו טמא. שיש לטומאה מקום ויש בו דעת לישאל:

משנה ד

ספק אדם טמא. שיש בו דעת לישאל ויש לטומאה מקום דכל המאהילין חשובות יש לטומאה מקום:
ספק כלי טהור. ואע"פ שיש לטומאה מקום טהור שאין בו דעת לישאל. וקתני הכא כולהו בבי ברישא קתני שרץ בפי החולדה ומהלכת שאין בו דעת לישאל ואין לטומאה מקום והדר קתני השרץ בפי החולדה ועברו בין הטהורים שיש בהן דעת לישאל ואין לטומאה מקום ספיקן טהור והדר קתני מנקרין שיש לטומאה מקום ויש בו דעת לישאל וכן במת ספק אדם ספיקו טמא והדר קתני ספק כלים במת שיש לטומאה מקום ואין בו דעת לישאל ספיקן טהור:
הממלא בעשר דליים. שמילא בעשרה דליים מן הבור זה אחר זה ונמצא שרץ באחד מן הדליים הוא טמא וכולן טהורין ולא חיישינן שמא היה השרץ בבור ונטמאו כל הדליים בנגיעתן בשרץ בבור אלא אמרינן כאן נמצא כאן היה ובאותו דלי שנמצא היה בו השרץ. והשרץ שבאותו דלי לא טמא המים שבבור כששואב בו דמים מחוברים לא מיטמאי:
העליון טהור. דלא מחזקינן טומאה ממקום למקום ואמרינן כאן בתחתון נמצא כאן היה ולא היה בעליון כלל אבל אם נמצא שרץ בעליון התחתון טמא דמחזקינן טומאה משעה לשעה ואמרינן מקודם שעירה היה בו השרץ:

משנה ה

על ספק הרוקין. ולא גרסינן הנמצאין דאפי' שוטה אחת בעיר או כנענית או כותית כל הרוקין שבעיר טמאין כדתנן לקמן (פ"ה ח). על ספק מי רגלי אדם שהן כנגד מי רגלי בהמה. כדפי' בתו' פרק קמא דשבת (ט"ו ב) דכשהן זה אצל זה ניכרות טפי שהן של אדם וליכא אלא ספק אחד:

משנה ח

רש"א כו' ובקרקע טהור. דבקרקע מקוה הוא דשיעור מקוה מן התורה לכלים ברביעית ומקוה טהור הוא דכתיב אך מעין ובור וגו' יהיה טהור:

רי"א ספק ירידתו טמא. כדתניא בתוספתא רי"א ספק ירידתו טמא מפני שהמים עולין וא"א לו שלא ליגע. ספק עליתו טהור מפני שהמים דוחפין אותו לצדדין:

משנה ט

וזרקה לבין משקין טהורין ספק נגע כו' ספיקו טמא. הואיל וזרקה אדם הוה טומאה הבאה בידי אדם שיש בו דעת לישאל. ולא דמי להא דתנן בריש פרקין הזורק טומאה ממקום למקום טהור דספק טומא' הנזרקין טהורין מפני שאין לטומאה מקום דהתם שזרקה למקום אחר דרך בין הככרות שעברה הטומאה דרך בין הככרות לחוץ ואין מקום לטומאה. אבל הכא בזרקה לבין משקין טהורין שתנוח שם ונשארה בין המשקין ועדיין גם הספק במונח אם נגע לאחר שהונחה שם ויש מקום לטומאה והיינו דגרסינן התם בין הככרות שזורק למקום אחר דרך בין הככרות והכא קתני לבין משקין טהורין שזורק לשם שתנוח שם וכן במקל דסיפא טהור משום דלטמא טהור אבל משום ספק נזרקין הוה טמא שזרקה לבין הככרות שתנוח שם ועדיין הספק לאחר שנח אם נגע:

משנה י

רבי יוסי אומר כו'. כיצד שתי חביות כו'. הא דנקט רבי יוסי בבא חדתא ולא ניחא ליה בבא דנקטי רבנן מקל שהיה בראשו משקין טמאין וסברי רבנן טהור ואיהו לימא בהאי בבא שספק לטמא אוכלין טמא. משום דהתם אפי' ר"י מודה דטהור כדתניא בתוספתא מקל שהיה בראשו משקין טמאין לא זהו ספק משקין שנחלקו עליו חכמים כו' כלומר ר"י ור"ש דתני לעיל בתוספתא דסברי לטמא אוכלין טמא. ולא מטעמא דרבנן קסבר ר"י התם טהור משום דספק משקין לטמא טהור אלא ר' יוסי קסבר נזרק אין בו דעת לישאל הוא ואע"פ שנזרק ע"י אדם לא הוי ספק טומאה הבאה בידי אדם הואיל וזרקו ולא הניחה אדם. ונקט כיצד שתי חביות שאדם נוטל ולש את העיסה בידים והוי יש בו דעת לישאל:

לאוכלין טמא ולכלים טהור. שעשה העיסה בכלי. וקמ"ל שאותן המשקים עצמן להעיסה מטמאין מספק ולכלי שעשה בו העיסה אין מטמאין מספק:

משנה יא

או שנפלו על ראשו ורובו כו'. בנפילה גזרו ג"כ על טהור שנפלו על ראשו ורובו ג' לוגין מים שאובים אבל בביאה לא גזרו אלא על טבול יום אבל טהור גמור בביאה לא גזור. כדפי' בתוספות פ"ק דשבת (יג ב) דמעשה שהיה בטבול יום בנפילה היה כדאמרינן שהיו טובלין במי מערות מכונסין וסרוחין ואחר טבילה היו נותנין עליהן מים שאובין והיו אומרים לא אלו מטהרין אלא אלו מטהרין וגזרו עליהן טומאה. וגזרו נמי על טהור

גמור בנפילה כדאמרינן התם דאי לא הא לא קיימא הא מיהו בטהור גמור לא גזור אלא דומיא דמעשה שהיה בנפילה וכן גזרו נמי על טבול יום בביאה אבל טהור גמור בביאה לא גזור:

פרק ה

משנה א

ר"ע מטמא. דכי אמרינן ספק ר"ה טהור הנ"מ דספיקא תלוי ברבים וכי מטמאינן ליה מספק מטמאינן נמי לרבים בהדיה כגון רבים שהלכו אצל הטומאה והספק בכולן אם נגעו וספק שהוא על רבים טהור אבל הכא דליחיד הוא דהוי ספיקא אם נגע ולא לרבים לא שאני לן בין רה"י לר"ה והיינו דר"י מטמא בכולן דס"ל כר"ע ומטהר בשביל שדרך בני אדם להלוך והו"ל הספק לרבים שמא הלכו באותו שביל ואין דרכם ליגע ולא הוי הספק אלא ליחיד זה שנגע ולא לרבים:

משנה ג

אם לא טהר בינתיים הראשונות טהורות. גרסינן. והשניות ישרפו. דרישא דאלו ואלו תלויות ליכא למיתלי בחדא טפי מחברתה. וליטהר תרוייהו אי אפשר. דחדא ממ"נ טמא ולא ידעינן הי מינייהו הלכך אלו ואלו תלויות אבל הכא דשניות ישרפו ודאי דממ"נ טמאין תלינן הטומאה בשביל האחרון והראשונות טהורות כדין ספק ר"ה דטהור. והכי תניא בתוספתא הלך בראשון ועשה בשני ועשה אלו ואלו מונחות הראשונות טהורות והשניות ישרפו:

משנה ד

אם לא טבל בינתים הראשונות טהורות. גרסינן:

משנה ז

נגע בא' בלילה כו' וחכמים מטמאין. בלא ראהו חי מבערב אבל ראהו חי מבערב מודים חכמים לר"מ שהוא טהור כדתניא בתוספתא נגע בא' בלילה ואינו יודע אם חי אם מת ובשחר מצאו מת ר"מ מטהר שספק ר"ה טהור וחכמים מטמאין שכל הטומאות כשעת מציאתן ומודים חכמים לר"מ שאם ראהו חי מבערב אע"פ שבא שחרית ומצאו מת טהור מפני שזה ספק ר"ה:

משנה ח

שוטה. בקמץ שהיא נקבה:

או כנעני. גרסינן שהוא זכר דגזרו על הכנענים שיהיו כזבין לכל דבריהן:

או כותית. שבנות כותים נדות מעריסתן:

משנה ט

נאמן הוא ע"י עצמו כלומר כדתניא. בתוספתא ואין אומרים לו עסוק בטהרות אלא יעשה לעצמו:

פרק ו

משנה א

רש"א ר"ה מפסקת. כדתניא בתוספתא ר"ש מטהר את הראשונה שהיה ר"ש אומר ר"ה מפסקת למפרע שאינו יכול לומר מת היה ברה"י וחיה בר"ה:

משנה ב

הטמא עומד כו'. דסבר ר' יהושע ספק ר"ה שאמרו טהור לא אמרו אלא כשהטומאה והטהרה עוברין ברה"ר אבל אם א' עומד בין הטמא ובין הטהור הו"ל העובר נמי כאילו הוא ברה"י וספיקו טמא. וכן הטומאה ברה"י וספיקו ברה"ר או איפכא ר"י מטמא הואיל ואחת היא ברה"י וחכמים מטהרין הואיל וא' היא בר"ה:

משנה ה

נכנס לבקעה כו' ר"א מטהר. איצטריך דסד"א מבוי וחצר הוא דמטהר ר"א ספק ביאה הואיל ואיכא מחיצות ביניהן אבל בקעה דליכא מחיצות מפסיקות ביניהן אפי' ר"א מודה קמ"ל דאפילו בהא מטהר ר"א ספק ביאה:

משנה ו

השבילין המפולשין לבורות כו' רה"י לשבת ורה"ר לטומאה. ור"א פליג כדתניא בתוספת' ר"א בזמן שהן מפולשין לרה"ר לכך ולכך ואם אינם מפולשין רה"י לשבת ורה"ר לטומאה:

משנה ז

בקעה בימות החמה כו'. תניא בתוספתא ואלו הן ימות החמה משתעקר תבואה מתוכה ואלו הן ימות הגשמים משתרד רביעה השניה:

משנה ח

בסילקי. הוא חצר גדולה שיש לה שני פתחים זה כנגד זה אלא שאין פתחיהן מכוונים זה כנגד זה:

רי"א אם עומד הוא בפתח הזה ואינו רואה את הנכנסין והיוצאין גרסי'. דכי אינו רואה הוי מקום סתירה ורה"י הוא לכך ולכך ואם לאו שהוא רואה רה"י לשבת ורה"ר לטומא' והכי תניא בתוספתא כדבעינא למימר קמן:

משנה ט

הפרן. פרן הוא חצר גדולה דומה לבסילקי אלא שפתחיהן מכוונין זה כנגד זה כדתניא בתוספתא ובאמצע לר"ה ר"ה לטומאה אפילו לר"י הואיל ומכוונין זה כנגד זה לא הוי מקום סתירה דהא רואה את הנכנסין והיוצאין ובצדדין פליג ר"מ כיון שפתחיהן מכוונין הן ויכולין להלך באמצע ואין מקיפין לצדדין כלל הוי רה"י לכך ולכך. והכי תניא בתוספתא בסילקי שיש לה שני פתחים זה כנגד זה כו' רי"א אם עומד בצד זה ורואה הנכנסין והיוצאין בצד הלז רה"י לשבת ור"ה לטומאה ואם לאו רה"י לכאן ולכאן בסילקי שיש לה שני פתחים מכוונים זה כנגד זה האמצע שלה רה"י לשבת ורה"ר לטומאה הצדדין רה"י לכאן ולכאן דברי ר"מ וחכ"א אחד הצדדין ואחד האמצע רה"י לשבת ור"ה לטומאה ומודה ר"מ לחכמים בבסילקי שאין שני פתחים מכוונים של זה כנגד זה כגון חצר בית גדי וחמתה שאחד האמצע ואחד הצדדין רה"י לשבת ור"ה לטומאה. כלומר הואיל ואין מכוונין מקיפין בה לצדדין ולא הוי מקום סתירה:

משנה י

חצר. הוא חצר קטנה שאין פתחיהן מכוונין זה כנגד זה ולא פליג רבי יהודה כי היכי דפליג בבסילקי משום דהכא חצר קטנה ואם עומד בפתח הזה ודאי רואה את הנכנסין והיוצאין וברואה אפי' ר"י מודה שר"ה לטומאה. ור"מ נמי לא פליג בחצר בצדדין הואיל ואין מכוונין מקיפין בה רבים לצדדין כדתניא בתוספתא:

פרק ז

משנה א

והחיצונות טמאות. שמא נטלן ע"ה לראותן ונגע באוירן:

א"ר יוסי בד"א במותרות. דחיישינן שמא נטלן ע"ה לראותן:

אבל באגודות הכל טהור. שאינו יכול ע"ה ליטלן הואיל ואגודות הן זה בזה:

המוסר מפתחו לע"ה הבית טהור. ור"ש פליג דתניא בתוספתא רש"א המוסר מפתחו לע"ה הבית טמא:

משנה ב

ער ומצאו ער. טהור שמתיירא ליגע שחושב שבעה"ב משמרו כיון שהניחו ער:

ישן ומצאו ישן. לא חיישינן שמא עמד וחזר וישן הואיל ומצאו כמו שהניחו:
ישן ומצאו ער הבית טמא. שאינו מתירא ליגע שחושב שבעה"ב אינו משמרו הואיל והניחו ישן סובר בעה"ב עדיין ישן הוא ואינו משמרו וחיישינן שמא נגע:

משנה ג

המניח אומנים כו' טמא. דסמכי דעתי' דבעה"ב לא משמר לה דמימר אמר בעה"ב אומנים במלאכתן עוסקין ותו לא מיסתפי למינגע:

משנה ד

ואחת ממשמשת. גרסינן:

משנה ח

והסיע את לבו מלאכול. הכא לענין טהרת התרומה קמיירי ר"י מטהר את התרומה ולא חיישינן שמא נגע בהן ע"ה שדרך טמאין פורשין ממנו וממאכליו וסיפא לענין טהרת ידים אפילו ר"י מודה שהידים עסקניות הן:

משנה ט

וכן האשה שיצאת. רישא אשמעינן להודיעך כחו דר"ע אע"פ שהעני יודע שתצא האשה ליתן לו את הפת ומתירא ממנה ליגע בככרות מ"מ מטמא ר"ע וסיפא אשמעינן להודיעך כחן דרבנן אע"פ שחברתה אינה יודעת שתצא בעלת הבית מטהרין חכמים:
וכי מפני מה כו' ל"ג וחכמים מטהרים אלא וכי מפני מה ר"ע מטמא מפני שהנשים גרגרניות הן כו'. ופליג את"ק דסבר דר"ע מטמא אפילו באיש העני ובככרות וכן בקדרה מגולה ורבי אליעזר ב"פ סבר דר"ע לא מטמא אלא באשה ובקדרה ומכוסה מפני שהנשים גרגרניות וחשודה לגלות לידע מה היא מבשלת אבל מגולה אע"פ שלא תגע תדע מה היא מבשלת:

פרק ח

משנה ז

ואין פוסלין את האוכלין. ר"א לטעמיה דאמר גבי ידים אין דנין ק"ו דברי סופרים מד"ת ולא ד"ס מד"ס:
רבי יהושע אומר כו'. רבי יהושע לטעמיה דאמר גבי ידים דנין ק"ו ד"ס מד"ת וד"ס מד"ס. דתנן (ידים פרק ג ב) היד מטמא את חברתה דברי רבי יהושע וחכ"א אין שני עושה שני א"ל והלא כתבי הקודש שניים מטמאין את הידים א"ל אין דנין ד"ת מד"ס ולא ד"ס מד"ת ולא ד"ס מד"ס. וחכמים דהתם היינו ר"א דהכא דסבר אין דנין מד"ס והכי אמר

ר"א בנזיר גבי עצם כשעורה (פ"ז ד) אין דנין כאן מק"ו כלומר שאין דנין ק"ו מהלכה שהיא ד"ס:

שמעון אחי עזריה אומר לא כך ולא כך. קסבר כרבי יהושע שדנין ק"ו אלא הוא אומר חלוף הדברים כדתניא בתוספתא דטבול יום אחורי כלים שנטמאו במשקין רא"א מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין והלכה כדבריו רבי יהושע אומר מטמאין את המשקין ופוסלין את האוכלין מק"ו מה אם טבול יום שאין מטמא משקה חולין פוסל אוכלי תרומה אחורי כלים שהן מטמאין משקה כו' דין הוא שיפסלו אוכלי תרומה שמעון אחי עזריה אומר חלוף הדברים מה אם טבול יום שהוא פוסל אוכלי תרומה אינו מטמא משקה, חולין אחורי כלים שאינן פוסלין אוכלי תרומה דין הוא שאין מטמאין משקה חולין אמר ר' יוסי ראה איך הלכה זו נחלקו עליו אבות הראשונים ודנו ד"ת מד"ס וד"ס מד"ת:

משקין שנטמאו באחורי הכלים מטמאין אחד. ופוסלין אחד גרסינן. ול"ג אלא ולאו שמעון אחי עזריה הוא דאמר לה אלא ר"א הוא דאמר לה דסבר מטמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין קאמר המשקה שנטמא בהן מטמא אחד שהוא מטמא אוכלין שמהשקה ראשון שהמשקין לעולם תחלה ומטמא אוכלין להיות שניים ופוסל תרומה להיות שלישי הרי אוכל אומר להמשקה מטמאיך שהוא אחורי הכלי לא טמאוני שאחורי הכלים אין פוסלין את האוכלין ואתה טמאתני:

משנה ח

קטפרס. שאינו חבור כדתנן לקמן הנצוק והקטפרס אינו חבור:

והבצק מלמעלה ומשקה טופח מלמטן. הבצק מונח למעלה ותחת כל הבצק הוא משקה טופח מלמטן מהבצקות על פני כולן תחת כל חתיכ' וחתיכה וחתיכה:

ג' חתיכות בכביצה אינן מצטרפות. שהמשקה טופח שבין כל חתיכה וחתיכה נוגע טפה זו שביניהן בשתי חתיכות הבצק שמצד זה ומצד זה ואם השלש חתיכות הוא כביצה אינן מצטרפות לטמא את המשקין לטמא את העריבה דטיפה שבין החתיכות אינה נוגעת אלא בשתי חתיכות שמצדיה ובשתי החתיכות אין בהם כביצה לטמא את המשקה דאם היה המשקה עומד כל המשקה שתחת כל הבצק חבור והרי נוגע כולו בכביצה וכדקתני סיפא אבל קטפרס אין המשקה שתחתיהן ושתי הטיפות שבין החתיכות חבור לחשבן אחת ולומר שנוגעין בכביצה:

ושתים מצטרפו'. אם בשתי חתיכות יש כביצה מצטרפות לטמא המשקין לטמא העריבה שהרי טפה משקה שבין השתי חתיכות נוגעת בשתיהן שמצדיה והרי נוגעת בכביצה אוכל. ומשקה לטמא אחרים א"צ שיעור:

רבי יוסי אומר כו' אא"כ היו רוצצות משקה. אינה חבור עד שתהא רוצצת שתעמוד בדוחק בין החתיכות והחתיכות מקורבות זו לזו:

רבי דוסא אומר פרוד כו'. רבי דוסא לטעמיה דאמר (ריש פרק ו דאהלות) כל המטמאין באהל שנחלקו טהור דסבר לא מצטרף:

משנה ט

הנצוק אינו חבור. כגון המערה מכלי לכלי ונגע טבול יום בקילוח אינו טמא אלא אותו טפה כדתנן בטבול יום (פ"ב ז):

והקטפרס. אינו חבור לטומאה כי הא דתנן באהלות (פ"ג ג) נשפך באויר אם היה מקומו קטפרס והאהיל על מקצתו טהור וכן בטמא שנגע בקטפרס אינו טמא אלא הטפה שנגע ואע"ג דכל טפה וטפה מיטמא בחברתה נ"מ לטבול יום שנגע שאינו מטמא את המשקה אלא פוסלה א"נ נ"מ לקטפרס שתחת ג' בצקות שבין כולם כביצה כדתנן לעיל:

ולטהרה. לענין השקה הא דמקל דאמרו חכמים עד שיטביל את כולה:

פרק ט

משנה ב

אבל עתיד ליקח. כיון שעתיד ליקח לא ניחא ליה בהנך משקין היוצאין ממנו כלל שצריך להמתין עד שיתרככו גם הזיתים שעתיד ליקח ובתוך כך יתקלקלו אותן הפירות שיתרככו יותר מדאי הלכך לא ניחא ליה כלל בהמשקין שיוצא מהן ולא הוכשרו:

אבל עתיד ללות. גרסי'. ולשון הלואה במה שאינו מחזיר בעין והזיתים ג"כ אין מחזירן בעין:

משנה ד

ישייר קופה אחת. ויתננה לעיני הכהן גרסינן:

משנה ו

אפילו הן רום אמה אינן מוכשרים. גרסינן:

שיפתחם ושימלחם. גרסינן:

משנה ז

רצה ליטול מהן בד אחד. ועדיין לא נגמרה מלאכתו שרוצה ליקח עוד ואותן שנשתיירו במעטן ד"ה לא הוכשרו ולא נחלקו אלא באותן שנוטל שבש"א קוצה בטומאה בשעה שקוצה מהמעטן קוצה אפי' בטומאה ולאחר שקצאן ומוליכן לבית הבד מחפה אותן שנוטל בטהרה שאותן שנוטל חשוב נגמרה מלאכתן. ובה"א אף מחפה בטומאה אף אותן הבדים שהוא מוליך לא נגמרה מלאכתן ומחפן בטומאה הואיל והניח מקצת מהמעטן לא הוה נגמרה מלאכתן בשעה שהוא מוליך אבל אם עוקר כל המעטן הוה נגמרה מלאכתן ור' יוסי אומר אפילו עוקר כל המעטן ומוליכו לבית הבד הוה כאילו לא נגמרה מלאכתן:

משנה ח

ישאלו הבדדים לומר לא נגע. גרסינן. שיאמרו הבדדים לא נגע השרץ בהזיתים:

אפי' בשערה. גרסינן:

משנה ט

נמצא ע"ג פרודים כו'. כלומר שעל האום מונחין פרודים חתיכות חתיכות זיתים של פחות פחות מכביצה וכמה מהן ביחד הוא כביצה ואם נוגע השרץ בכמה פרודים ביחד עד שהן כביצה הכל טמא שהפרודין קבלו טומאה מהשרץ שאוכל מקבל טומאה בכל שהוא וחוזרין החתיכות בכביצה ומטמאין את האום שנוגע בהם שהאום נוגע בכל כביצה הטמאה מהשרץ:

פרודים ע"ג פרודים. שאינן מונחין על האום אלא מונחין חתיכות ע"ג חתיכות:

אף ע"פ שהוא נוגע בכביצה. אע"פ שהשרץ נוגע בהעליונות בכמה ביחד עד שהוא כביצה אין טמא אלא מקום מגעו שהן הפרודים העליונות אותן שנגע השרץ בהן אבל התחתונות כולן טהורין שכל חתיכה וחתיכ' התחתונה לא נגע אלא בחתיכה אחת שהוא פחות מכביצה ואוכלין לטמא אחרים צריך כביצה אבל פחות מכביצה אינו מטמא אחרים הלכך התחתונות טהורין שלא נגעו בכביצה ואין טמא אלא מקום מגעו שמקום מגעו מכל מקום טמא שליטמא עצמן בכל שהן טמאין:

פרק י

משנה א

וכי מפני טמאין גרסינן. ר' יוסי אדר"ש מהדר דקא מפליג בין טמאים להם לטהורין להם א"ל ר' יוסי וכי מפני מה טמאים עמי הארץ מפני מה גזור רבנן טומאה על ע"ה

אלא שאין ע"ה בקיאין בהיסט ומ"ל טמאים להם מ"ל טהורים להם טמאים להם נמי נהי דממגע יזהרו מהיסט מי יזהרו:

משנה ב

וכן התנוקות שביניהן. התינוקות שבאו אל אביהן לבית הבד והתינוקות טמאים שנשים נדות מחבקות אותם נאמנים הבדדים לומר לא נגענו בהתינוקות כמו שנאמנים בטומאה לפניהם:

יוצאים חוץ לפתח בית הבד. מילתא באנפי נפשיה הוא שיוצאים הבדדים חוץ לפתח בית הבד ופונים וכו':

משנה ד

בש"א נותן בידים טהורות. קסבר הוכשרו במשקה היוצא מהם בסלים ובמשטיח:

ובה"א נותן בידים טמאות. שלא הוכשרו בהן שמשקה היוצא מהן הולך לאבוד שהסלים מנוקבים והולכת לחוץ ובמשטיח של אדמה האדמה שואבת ולא חשיבי משקה להכשיר:

ומן העביט ומן המשטיח של עלים. שאין המשקה הולך לאבוד הכל שוים שהוא נותן בידים טהורות שהוכשרו במשקים היוצא מהם:

משנה ה

אם יש לו חותם טהור. אע"פ שנגע בהגרגיר בידים טמאות וטמאו הידים את הגרגיר שכבר הוכשר בעבט מ"מ הגת טהור שהגרגר אין בו כביצה ואוכלין לטמא אחרים צריך כביצה:

אין לו חותם טמא. שנגע בידיו בהמשקה שבגרגר ונטמא המשקה ומטמא כל הגת שמשקה מטמא אחרים בכל שהוא:

משנה ו

ספיקו טהור. משום שאין לטומאה מקום והוי כמו ספק טומאה הנזרקת דפ"ד דספיקו טהור. דלא אמרינן ספיקו טמא אלא בשהטומאה נחה וספק נגע ספק לא נגע שיש להטומאה מקום אבל ספק טומאה הנזרקת ספק הגיע ספק לא הגיע ספיקו טהור משום שאין לטומאה מקום והכא נמי הא נזרקה צינורא מפיו וס' הגיע וס' לא הגיע לבור הלכך ספיקו טהור:

משנה ז

בבור הכל טמא. ולא אמרינן אחר שמלאום נפל דבזמן לא אמרינן עכשיו נפל. ואפילו לא בדק ולא כסה הכל טמא:

משנה ח

שלפני הבוצרים. את שלפני הבוצרים שעדיין לא בצרוהו:

רה"י. שאין מניחין שם בני אדם לכנס:

ושלאחר הבוצרים. את שלאחר שבצרוהו הבוצרים:

רה"ר. שנתנה רשות לכ"א ליכנס:

אימתי בזמן שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו. שיהא בזה שאחר הבוצרים ב' פתחין שנכנסין בזו ויוצאים בזו אבל אם אין בזו שלאחר הבוצרים ב' פתחים אף ע"פ שיש פתח בזו שלאחר הבוצרים ופתח כנגדו בזו שלפני הבוצרים ורבים נכנסים בזה הפתח שלאחר הבוצרים רה"י משום שפתח שכנגדו באותו שלפני הבוצרים הוא ושם הוא רשות היחיד:

בשבולת הנהר. והוא שיניחנו שם י"ב שעות: